

területen használnak (bűnözők kézrekerítésétől kezdve kínai sertésgazdaságokig), mindazonáltal hatékony indexelő, gyors visszakereső és rugalmas szövegkezelő tulajdonságai a könyvtári és információs alkalmazást is előmozdították. Először 1983-ban jelent meg mikroszámítógépre (eredetileg Cardbox néven), azóta folyamatosan fejlesztik, s napjainkra már DEC Vax/Vms típusú miniszámítógépi változatai is megjelentek. Az elmúlt évben (1991) két újabb PC-alapú rendszerrel gazdagodott a Cardbox család, ezek a Picture Cardbox, szöveges és kép-adatbázisokra, és a Term Manager nevű tezauruszkezelő rendszer. A cikk e két rendszer fő jellemzőit és lehetséges alkalmazásait tekinti át.

(Autoref.)

A jövő könyvtára

93/099

Libraries and books in the year 2001 = Libr.Rev. 41.vol. 1992. 3.no. 6-20.p.

Könyvtárak és könyvek 2001-ben

Információtechnológia; Jövő könyvtára; Prognózis

A Library Review e száma teljes terjedelmében közli a John Smith & Sons (Glasgow) Ltd. és a Paisley College Library által szervezett iskolai esszéíró verseny első három helyezett dolgozatát, valamint rövidítve még öt másik dolgozatot is bemutat. Pályázati munkáikban a gyerekek (12-14 évesek) részben képzelőerejükre, részben a mai valóságos információtechnológia-fejlődési tendenciákra alapozva azt írják meg, hogy milyennek képzelik a könyvtárak és a könyvek szerepét a 21. században.

(Autoref. alapján)

Lásd még 6, 87

KAPCSOLÓDÓ TERÜLETEK

Kiadói tevékenység

93/100

HAYWARD, Pat: The trend towards self-publishing = Can.Lib.J. 49.vol. 1992. 4.no. 287-293.p. Bibliogr.

Fellendülőben a magánkiadás

Asztali kiadványszerkesztés; Könyvkiadás -nem hivatásos

Korunk kiadói a „tömegpiaci” kereskedelemben érdekeltek, amikor a profit kerül előtérbe, nemcsak a könyvkiadás társadalmi funkciójának, hanem talán még a minőségnek is a rovására. Ezért és egyéb okokból sok kiadó a magánkiadás mellett dönt. A cikk rámutat, hogy a magánkiadás melletti döntés racionalitása határozza meg a folyamat végső sikerességét. A szerző azokat a kihívásokat is tárgyalja, amelyekkel a könyvtáraknak kell szembenézniük a kiadói ipar változásai miatt.

(Autoref.)

93/101

LINE, Maurice B.: The publication and availability of scientific and technical papers: An analysis of requirements and the suitability of different means meeting them = J.Doc. 48.vol. 1992. 2.no. 201-219.p. Bibliogr. 23 tétel.

A tudományos és műszaki közlemények publikálása és hozzáférhetősége: a különféle igények és kielégítésük eszközei

Folyóirat; Hozzáférhetőség; Információhordozó; Publikálás -tudományos kiadványoké

Minden olyan rendszernek, amelynek feladata a tudományos-műszaki cikkek hozzáférhetővé tétele, ki kell elégítenie a rendszer „főszereplőinek” (szerzők, kiadók, könyvtárak és egyéni

használók) fő elvárásait. Ezen elvárások között szerepel a széles körű láthatóvá tétel (szerzők), a profit (kiadók) és az elfogadható árak (könyvtárak). A használóknak – többek között – a dokumentumok feltárására, közvetlen hozzáférhetőségére és könnyű, rugalmas használhatóságára van szükségük. Nekik van a legtöbb elvárásuk, de a legkevesebb „puvoárjuk”, befolyásuk a dolgok menetére. A szükségletek eltérőek a friss és a régi folyóiratok tekintetében. A kiadás különféle módjai közül (nyomtatott forma, mikrofilm, elektronikus szöveg stb.) egyik sem ideális az összes érdekelt szempontjából. A kiadási módok kombinálása hatékonyabb, de ilyenkor kétszer kell fizetni. Sok függ attól, hogy a szerzők hajlandóak-e kevésbé „látható” publikációs formákat is elfogadni, de a végső döntést az határozza meg, hogy a kiadók melyik formát találják a leggazdaságosabbnak.

(Autoref. alapján)

93/102

SKORVÁNKOVÁ, Lenka: Publikovanie na objednavku. Synoptické casopisy = Zahranic.Period.Inf.Praxi. 9.roc. 1990. 2.no. 6-11.p. Bibliogr. 10 tétel.

Publikálás megrendelésre. Szinoptikus folyóiratok

Folyóiratkiadás

A publikációs válság új utak keresésére ösztönöz. Ezek egyike a megrendelésre való publikálás. Ez annál inkább tetszik valóságos kiútnak, minél szűkebb szakterület kommunikációs szükségleteit elégíti ki.

A megrendelésre való publikálásnak két változata van. Az egyik a kéziratok letétbe helyezése. Ez főként a volt Szovjetunióban terjedt el. A másik a szinoptikus folyóirat.

Szinoptikus folyóirat esetén a cikk teljes szövegén kívül el kell készíteni annak szinopszist is, amely a teljes szövegnek kb. 20%-a. Ebből következik: a szinopszisnek nemcsak szignaletikus funkciója van, hanem bizonyos mértékű érdemi tájékoztatást is ad.

A folyóiratban aztán ez a szinopszis jelenik meg, szükség esetén a szerkesztőségtől meg lehet rendelni a teljes szöveget. Könnyű belátni: a

szinoptikus folyóirat „működéséhez” a korszerű mikrofilm-, számítás- és távközlési technika sokféle kombinációját lehet felhasználni.

A szinoptikus folyóirat ötlete már a harmincas években felmerült, de komolyabban csak a hatvanas évektől kezdve keresték megvalósításának megfelelő lehetőségeit. Kezdetben a hagyományos folyóiratok egyike – másika létesített szinoptikus rovatot, később azután a tisztán szinoptikus válfajai is megjelentek. Úgy tartják, hogy a szovjet *Žurnal Fizičeskoj Himii* nyitott elsőnek – 1969-ben – szinoptikus rovatot. Az első igazi szinoptikus folyóirat, a *Journal of Chemical Research* 1977-ben keletkezett – angol, német és francia közös vállalkozásként.

Napjainkban a legnevesebb szinoptikus folyóiratok a következők: *Minerological Magazine*, *Journal of Modern History*, *Landcape Planning*, *AIAA Journal*, *Chemie-Ingenieur-Technik*, *Clinical Research*, *IRCS Medicine Science*.

A szakemberek többsége – különösen az új technikai – technológiai lehetőségek számításba vételével – nagy jövőt jósol a szinoptikus folyóiratoknak. Egyesek a „papír nélküli társadalom” felé vezető út átmeneti műfajának tartják őket. Érdemes elgondolkozni rajta: egy akkora országban, mint amekkora Cseh-Szlovákia, nem volna-e ésszerű egy vagy több ilyen folyóiratot alapítani?

(Futala Tibor)

93/103

LENOEL, Marcel: L'édition électronique au service des unités documentaires = Documentaliste. 29.vol. 1992. 3.no. 159-162.p. Bibliogr. 5 tétel.

Res. angol nyelven.

Asztali kiadványszerkesztés: hasznos segéd-eszköz könyvtárosoknak

Asztali kiadványszerkesztés; Hardver; Szoftver

A számítógépes kiadványszerkesztés (desktop publishing) igen fontos eszköz lehet a könyvtárak és a tájékoztatási központok számára. E rendszereket aránylag könnyű telepíteni, és mivel növelhető velük a dokumentumok formai – esztétikai megjelenése, kommunikatív értékük is megnövekszik. A szerző – saját szakmai tapasztalásai alapján –

talatai alapján – megismerteti az olvasót az asztali kiadványszerkesztés alapvető hardver- és szoftver-követelményeivel.

(Autoref.)

93/104

BRADLEY, Neil: SMGL concepts = Aslib Proc. 44.vol. 1992. 7/8.no. 271-274.p.

Az SMGL (általános szabványos tipografizáló nyelv) koncepciója

Gépi szövegszerkesztés; Szabvány; Szoftver; Tipográfiai szerkesztés

Az SGML rövidítés feloldása: Standard Generalized Markup Language (Általános Szabványos Tipografizáló Nyelv). A *tipografizálás* azt jelenti, hogy a kinyomtatást megelőzően a szöveget a betűtípusokra, ill. a szöveg formátumára vonatkozó utasításokkal látjuk el. Az SMGL szabványos, mert az ISO elfogadta és kiadta, tehát

nem valamelyik kiadó vagy szoftverforgalmazó tulajdona. *Általános* is, mert rugalmassága miatt sokféle alkalmazásra használható. Végül *nyelv*-nek azért nevezhető, mert előírásokat tartalmaz olyan szabályok létrehozásához, amelyekkel definiálható a dokumentumok szerkezete. Az SMGL kifejlesztésénél ügyeltek arra, hogy használatát ne akadályozzák a nem kompatibilis számítógép-konfigurációk, hogy „nyílt” természetének köszönhetően kezelése egyszerű legyen mind az ember, mind a gép számára. De mindenek felett az SGML egy új szemléletet vezet be a dokumentumok létrehozását és megjelenítését illetően, azáltal, hogy a tipografizálással kapcsolatos megfontolásokat az előállítási folyamatról áthelyezi a publikáció folyamatára. Ez úgy történik, hogy a dokumentumot megnevezett, logikai elemekre bontjuk (pl. főcím, fejezetcím stb.), amelyekhez később bármilyen stílus hozzátehető. E folyamat mellékterméke egy rugalmas adatbázis, amely kiválóan alkalmas információkeresésre és újrapublikálásra.

(Autoref. alapján)

Az ismertetett cikkek forrásai:

- ABI-Tech. – ABI-Technik (DE)
Alexandria – Alexandria (GB)
Aslib Inf. – Aslib Information (GB)
Aslib Proc. – Aslib Proceedings (GB)
Austr.Lib.J. – Australian Library Journal (AU)
Bibliogr. – Bibliografia (SU)
Biblioteca – Biblioteca (RO)
Bibliotheksdienst – Bibliotheksdienst (DE)
Boll.AIB – Bolletino AIB (IT)
Bottom Line – Bottom Line (US)
Buch Bibl. – Buch und Bibliothek (DE)
Bull.Bibl.Fr. – Bulletin des Bibliothèques de France (FR)
Bull.Med.Lib.Assoc. – Bulletin of Medical Libraries Association (US)
Can.Lib.J. – Canadian Library Journal (CA)
Coll.Res.Lib. – College and Research Libraries (US)
Collect.Manage. – Collection Management (US)
Documentaliste – Documentaliste (FR)
El.Lib. – Electronic Libraries (I)
FID News Bull. – FID News Bulletin (I)
IFLA J. – IFLA Journal (I)
Inf.Serv.Use. – Information Services and Use (I)
Inf.Technol.Lib. – Information Technology and Libraries (US)
Inspel – Inspel (I)
Int.Cat.Bibl.Cont. – International Cataloguing and Bibliographic Control (I)
Int.Forum Inf.Doc. – International Forum on Information and Documentation (I)
Int.Inf.Lib.Rev. – International Information and Library Review (I)
J.Acad.Libariansh. – Journal of Academic Librarianship (US)
J.Doc. – Journal of Documentation (GB)
J.Inf.Sci. – Journal of Information Science (GB)
Kirjastolehti – Kirjastolehti (FI)
Kn.Inf. – Knižnice a Informácie (CS)
Libr.Assoc.Rec. – Library Association Record (GB)
Libr.J. – Library Journal (US)
Libr.Q. – Library Quarterly (US)
Libr.Rev. – Library Review (GB)
Libr.Trends – Library Trends (US)
Libri – Libri (I)
Nachr.Dok. – Nachrichten für Dokumentation (DE)
Natl.Diet Libr.Newsl. – National Diet Library Newsletter (JP)
Naučn.Teh.Inf. – Naučno-Tehnička Informaciá (SU)
Online Rev. – Online Review (I)
Pers.Train.Educ. – Personnel Training and Education (GB)
Poradnik Bibl. – Poradnik Bibliotekarza (PL)
Scand.Public Libr.Q. – Scandinavian Public Library Quarterly (Sx)
Schulbibl.Aktuell – Schulbibliothek Aktuell (DE)
Ser.Lib. – The Serials Librarian (US)
South Afr.J.Lib.Inf.Sci. – South African Journal of Library and Information Science (ZA)
Sov.Bibliotekoved. – Sovetskoe Bibliotekovedenie (SU)
Spec.Lib. – Special Libraries (US)
Wilson Lib.Bull. – Wilson Library Bulletin (US)
Z.Bibliothekswes.Bibliogr. – Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie (DE)
Zahranic.Period.Inf.Praxi – Zahranicné Periodika v Informacnej Praxi (CS)